

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการให้คำแนะนำ โดยเริ่มจากการสรุปให้เห็นแนวคิดสำคัญของทฤษฎีวัจนกรรมที่เสนอมุมมองต่างๆ 3 แนวคิด คือ แนวคิดของออสติน แนวคิดของเซอร์ล และแนวคิดของบราวและเลวินสัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจะแสดงการจำแนกวัจนกรรมการให้คำแนะนำออกจากวัจนกรรมการสั่งและการขอร้อง ตามด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1. ทฤษฎีวัจนกรรม

วัจนกรรมเป็นเรื่องของเจตนาของผู้พูดในการกล่าวประโยคใดประโยคหนึ่งไปสู่ผู้ฟัง เพื่อให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ถือเป็นเรื่องของการใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ กล่าวคือ ในการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน เราไม่ได้ใช้ภาษาเพียงเพื่อต้องการนำเสนอข้อเท็จจริงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น แต่เรายังใช้ภาษาเพื่อให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาด้วย เช่น เมื่ออาจารย์พูดกับนักศึกษาที่กำลังเดินเข้ามาในห้องเรียนว่า “ มาสายทุกวันเลยนะ ” อาจารย์ไม่ได้มีเจตนาเพียงเพื่อบอกว่านักศึกษาคอนนั้นมาสาย แต่อาจารย์ต้องการตักเตือนนักศึกษาคอนนั้นที่มาสาย และต้องการให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือ มาเรียนให้ตรงเวลานั่นเอง หรือขณะที่อาจารย์สอนหนังสืออยู่ อาจารย์ก็พูดขึ้นว่า “ นักศึกษาร้อนมัย ” ปรากฏว่ามีนักศึกษาคอนหนึ่งเดินไปเปิดหน้าต่างให้กว้างขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ลมพัดเข้ามาในห้องได้ดีขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษาคอนนั้นเข้าใจเจตนาในการพูดของอาจารย์ว่า อาจารย์คงไม่ใช่เพียงแค่ว่าถามว่านักศึกษาร้อนหรือเปล่า แต่มีเจตนาให้นักศึกษาทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ความร้อนบรรเทาลง การใช้ภาษาของอาจารย์ทั้งสองตัวอย่างที่ยกมานี้ เรียกว่า “ วัจนกรรม ” ซึ่งกระบวนการสื่อสารนี้อาจจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ก็ได้ ถ้าการสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผล แสดงว่าผู้ฟังรับความหมายในส่วนที่เป็นเจตนาของผู้พูดได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ฟังเกิดความเข้าใจไม่ตรงกันกับผู้พูด ก็จะไม่สื่อสารกันไม่ได้

ทฤษฎีวัจนกรรมที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไปนี้เป็นทฤษฎีวัจนกรรมที่ประกอบด้วยแนวคิดต่างๆ ซึ่งเสนอมุมมองเกี่ยวกับทฤษฎีวัจนกรรมที่น่าสนใจแตกต่างกัน ดังนี้

2.1.1 แนวคิดของออสติน (Austin, 1962)

ออสติน กล่าวว่า คำพูดไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่สื่อความเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดได้อีกด้วย โดยออสตินได้แบ่งคำพูดออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) **Constative** คือ คำพูดหรือประโยคที่ทำหน้าที่สื่อความ หรือบอกเล่าข้อเท็จจริง มีลักษณะคงที่ทางความหมาย และสามารถตัดสินค่าความจริงได้ว่ามีค่าความจริง เป็นจริงหรือเท็จ เช่น

(1) เมื่อกานดาพูดว่า “ กระจเปาใบนี้เป็นของฉัน ”

คำพูดของกานดาจะมีค่าความจริงเป็นจริงหรือเป็นเท็จ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า กานดาเป็นเจ้าของกระจเปาที่ถูกอ้างถึงหรือไม่ ถ้ากานดาเป็นเจ้าของกระจเปาที่ถูกอ้างถึงจริง ก็ถือได้ว่าคำพูดของกานดามีค่าความจริงเป็นจริง แต่ในทางกลับกัน ถ้ากานดาไม่ได้เป็นเจ้าของกระจเปาใบนั้น คำพูดของกานดาก็จะมีค่าความจริงเป็นเท็จ

2) **Performative** คือ คำพูด หรือ ประโยคลักษณะพิเศษที่ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่สื่อความ เมหรือบอกเล่าข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่สามารถก่อให้เกิดการกระทำได้ เช่น

(2) เมื่อประธานในที่ประชุมกล่าวว่า “ ผมขอเปิดการประชุม ณ บัดนี้ ”

จากประโยคที่ยกมา ตามแนวคิดของออสตินจะถือว่าประโยคนี้แตกต่างจากประโยคทั่วไป กล่าวคือ ประโยคนี้ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงการกล่าวเพื่อบอกว่าผู้พูดเปิดประชุม แต่เมื่อพูดประโยคนี้ออกไปแล้ว จะเกิดการกระทำตามมา คือ มีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นตามมา อาจจะเป็นการพูดอภิปราย ปรีกษาหารือ แสดงความคิดเห็น และอื่นๆ

ออสตินเชื่อว่า วัจนกรรมเป็นเรื่องของการใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ ไม่มีความจำเป็นต้องพิสูจน์ความเป็นจริงหรือเป็นเท็จของถ้อยคำ การใช้ภาษาสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ออสตินกล่าวว่า มีถ้อยคำที่จะสื่อวัจนกรรมอยู่ 2 ประเภท คือ

1) **ถ้อยคำที่สื่อวัจนกรรมได้โดยตรง (Explicit performative)** หมายถึง ถ้อยคำที่มีโครงสร้างหลักเป็น I (hereby) Vp you (that) S โครงสร้างหลักนี้ หมายถึง โครงสร้างของถ้อยคำที่มีกริยาในรูปปัจจุบันกาลและสามารถใส่กริยาวิเศษณ์ hereby นำหน้าได้ ซึ่งอาจเทียบได้กับคำภาษาไทยว่า "โดยนัยนี้" (การใส่กริยาวิเศษณ์ hereby เพื่อแสดงการเน้นย้ำเจตนาของผู้พูด และทำให้ถ้อยคำมีความเป็นทางการมากขึ้น) ประธานของประโยคจะต้องอยู่ในรูปเอกพจน์บุรุษที่ 1 และ S หมายถึง เนื้อหาของสิ่งที่ต้องการกล่าวในวัจนกรรมนั้นๆ ตัวอย่างถ้อยคำที่สื่อวัจนกรรมได้โดยตรง เช่น

(3) " ผมสัญญาว่าจะรักคุณดาวตลอดไป "

ตามแนวคิดของออสติน ตัวอย่างที่ยกมาสามารถสื่อวัจนกรรมได้โดยตรง เนื่องจากเมื่ออาศัยบริบทประกอบการพิจารณาแล้ว ถ้อยคำดังกล่าวมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. มีกริยาที่สื่อวัจนกรรม (Speech act verb หรือ Performative verb) คือ คำว่า สัญญา
2. มีสรรพนามบุรุษที่ 1 คือ ผม
3. ถ้อยคำจัดอยู่ในปัจจุบันกาล
4. เมื่อแปลถ้อยคำนี้เป็นภาษาอังกฤษ ก็สามารถแทรกคำว่า hereby หน้ากริยาได้ ซึ่งจะเน้นย้ำเจตนาของผู้พูดและทำให้ถ้อยคำมีความเป็นทางการมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากผู้พูดบันทึกถ้อยคำนี้ลงในสมุดบันทึก ก็จะไม่ถือว่าถ้อยคำนี้เป็นถ้อยคำที่ก่อให้เกิดการกระทำ เนื่องจากไม่มีการกระทำใดๆ เกิดขึ้น หรือหากผู้พูดกล่าวถ้อยคำนี้กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ " คุณดาว " ถ้อยคำนี้แม้จะสื่อความหมาย แต่ก็ฟังดูแปลก และไม่ใช่วัจนกรรมการสัญญา เพราะกล่าวในบริบทที่ไม่เหมาะสม

2) **ถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อวัจนกรรมโดยตรง (Primary performative)** เช่น

(4) " พูดแบบนี้เดี๋ยวก็สวยหรอก "

ถ้อยคำนี้ไม่ได้สื่อวัจนกรรมโดยตรง อธิบายได้ดังนี้

1. ไม่มีกริยาสื่อวัจนกรรม หากพิจารณาโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เป็นหลัก ถ้อยคำนี้เป็นประโยคบอกเล่าธรรมดา แต่ผู้พูดภาษาไทยย่อมทราบดีว่า ผู้พูดไม่ได้มีเจตนาแจ้งให้ทราบ แต่ต้องการให้ผู้ฟัง ซึ่งลักษณะถ้อยคำเช่นนี้ เซอร์ลเรียกว่า วัจนกรรมอ้อม (Indirect speech act)
2. ไม่ปรากฏสรรพนามบุรุษที่ 1 กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้แสดงตัวอย่างชัดเจนว่าจะเป็นผู้กระทำวัจนกรรม เห็นได้จากไม่มีสรรพนามบุรุษที่ 1
3. ไม่สามารถใส่กริยาวิเศษณ์ hereby หน้ากริยาได้ หากต้องแปลถ้อยคำนี้เป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากไม่ปรากฏผู้พูดอย่างชัดเจน

ออสติน เชื่อว่าไม่ใช่ทุกถ้อยคำที่แสดงเจตนาของผู้พูดแล้วถือเป็นวัจนกรรมทั้งหมด ถ้อยคำจะถือเป็นวัจนกรรมได้ ก็ต่อเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขที่เหมาะสมเท่านั้น ซึ่งต้องพิจารณาจากเงื่อนไขต่างๆ ดังนี้

1. ธรรมเนียมปฏิบัติต้องเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

กล่าวคือในการพิจารณาเงื่อนไขจะมองภาพโดยรวมว่า กิจกรรมใดก็ตามเมื่อมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ธรรมเนียมปฏิบัตินั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้นๆ เช่น พิธีเปิดห้างสรรพสินค้าแห่งใหม่ ในกรุงเทพฯ นอกจากผู้ทำพิธีเปิดจะต้องพูดว่า " ดิฉันขอเปิดห้าง..... ณ บัดนี้ " ผู้พูดอาจจะต้องมีการตัดริบบิ้น หรือเปิดป้ายชื่อห้างสรรพสินค้า เป็นต้น จึงจะถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นที่สมบูรณ์ และก่อให้เกิดผลคือ เป็นที่ยอมรับว่าร้านนั้นได้เปิดกิจการแล้ว และสามารถดำเนินกิจการต่างๆ ต่อไปได้ อาจเป็นไปได้ที่ธรรมเนียมปฏิบัติหนึ่ง อาจเป็นที่นิยมหรือยอมรับในสังคมหนึ่งแต่อาจไม่เป็นที่ยอมรับในอีกสังคมหนึ่งก็ได้ เช่น กรณีเดียวกันกับการเปิดห้างสรรพสินค้าใหม่ ในต่างจังหวัด อาจจะได้มีการตัดริบบิ้น แต่อาจจะนิมนต์พระมาทำบุญ หรือเจิมป้ายชื่อร้าน ก็บรรลุการเปิดกิจการใหม่แล้ว

2. สถานการณ์และบุคคลต้องเหมาะสม

จากตัวอย่างประธานกล่าวเปิดประชุม บุคคลที่ทำหน้าที่เปิดการประชุมต้องเป็นประธานในที่ประชุม ไม่นำแม่บ้านทำความสะอาดมาทำหน้าที่กล่าวเปิดประชุมแทนประธานในที่ประชุม หรือตัวอย่างอื่น เช่น ไม่นำนักการภารโรงมาทำหน้าที่กล่าวให้โอวาทแก่นักศึกษาใหม่ในวันปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ เป็นต้น

3. ปฏิบัติได้ถูกต้อง

หมายถึง ในการประกอบพิธีการใดๆ ผู้พูดจะต้องปฏิบัติได้ถูกต้องตามแบบแผนที่ได้กำหนดไว้ ทั้งในเรื่องการกล่าวถ้อย และการปฏิบัติตน

4. ปฏิบัติได้สมบูรณ์

หมายถึง ในการประกอบพิธีใดๆ นอกจากผู้พูดจะต้องกล่าวถ้อย และปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผนที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้พูดจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ในพิธีได้ครบทุกขั้นตอน

5. ผู้พูดต้องมีความจริงใจในการกล่าวถ้อย

หมายถึง ผู้พูดจะต้องมีความจริงใจและตั้งใจจริงในการกล่าวถ้อย เช่น เมื่อสัญญาอะไรไว้แล้ว ผู้พูดต้องมีความจริงใจที่จะทำตามคำพูดนั้น

6. ผู้พูดต้องตั้งใจจะปฏิบัติตามความตั้งใจนั้น

หมายถึง เมื่อผู้พูดมีความจริงใจในการกล่าวถ้อยแล้ว ผู้พูดต้องมีความตั้งใจจะปฏิบัติตามความตั้งใจนั้นด้วย

ในกรณีที่ถ้อยคำแสดงเจตนาไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่เหมาะสม ออสตินเรียกถ้อยคำนั้นว่า "unhappy" ซึ่งอาจเทียบได้กับถ้อยคำว่า "ผิดเงื่อนไข" ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1) Null and Void หมายถึง ถ้อยคำแสดงเจตนาที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่เหมาะสม ตามข้อ 1 และ 2 เช่น การที่แม่บ้านทำความสะอาดทำหน้าที่เปิดประชุมแทนประธานในที่ประชุม

2) Abuse insincerity หมายถึง ถ้อยคำแสดงเจตนาที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่เหมาะสมตามข้อ 5 เช่น การที่ผู้พูดให้สัญญาโดยไม่ตั้งใจที่จะกระทำตามสัญญา หรือการที่ผู้พูดไม่เชื่อว่าตนเองจะสามารถทำตามสัญญาได้

3) Breach of commitment หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงเจตนาที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่เหมาะสมทุกประการ แต่ไม่เกิดผลของวจนกรรมนั้นๆ เช่น การที่ผู้พูดให้สัญญาด้วยความจริงใจ และมีเจตนาปฏิบัติตามสัญญา แต่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้

จะเห็นได้ว่าออสตินให้ความสำคัญกับผลของวจนกรรมมาก เพราะถึงแม้ว่าถ้อยคำแสดงเจตนาใดจะเป็นไปตามเงื่อนไขที่เหมาะสมทุกประการ แต่ไม่เกิดวจนผลก็ยังคงถือว่าเป็นถ้อยคำประเภท “ unhappy ”

ตามแนวคิดของออสติน ถือว่าในการแสดงวจนกรรมแต่ละครั้ง ผู้พูดเกิดการกระทำ 3 ระดับ ได้แก่

- 1) การกล่าวถ้อย (locutionary act) คือ การเปล่งเสียงเป็นถ้อยคำเพื่ออ้างถึงสิ่งต่างๆ และใช้สื่อความหมายในภาษา
- 2) การแสดงเจตนาของผู้พูด (illocutionary act) คือ ระดับที่เกี่ยวข้องกับการแสดงวจนกรรม เป็นเจตนาที่ผู้พูดแสดงให้ผู้ฟังทราบโดยแฝงอยู่ในขณะที่ผู้พูดกล่าวถ้อย เช่น บอก ถาม สั่ง สัญญา หรือ ขอร้อง
- 3) วจนผล (perlocutionary act) คือ ระดับที่เน้นผลของวจนกรรม หมายถึง การกระทำของผู้ฟังซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการกล่าวถ้อยของผู้พูด

ยกตัวอย่าง

(5) เมื่อประวิทย์กล่าวกับสมชายว่า “ มาร่วมวงดื่มกันหน่อยไหม ”

จากตัวอย่างที่ยกมา จะถือได้ว่า เสียงต่างๆ หรือคำต่างๆ ที่ประกอบขึ้นมาเป็นประโยคที่ประวิทย์กล่าวกับสมชายนี้ คือ ระดับที่เป็นการกล่าวถ้อย ในการกล่าวถ้อย ถ้อยคำจะมีความหมายประจำรูปบอกว่าเป็นประโยคนี้อ้างถึงเรื่อง ประวิทย์ มีเนื้อความว่า ประวิทย์ เป็นผู้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งคือ กล่าวถ้อยเชิญให้ สมชาย มาร่วมวงดื่ม (สุรา) ด้วยกัน การแสดงเจตนาของผู้พูดคือ การเชิญให้ผู้ฟังคือ สมชายมาร่วมวงดื่ม ถ้าสมชายยิ้ม แล้วเดินเข้ามาร่วมวงตามคำเชิญของประวิทย์ แสดงว่าการกล่าวถ้อยของประวิทย์เกิดวจนผล เนื่องจากทำให้สมชายเกิดอารมณ์ปิติ แล้วเดินมาร่วมวงดื่มด้วยกันกับประวิทย์

2.1.2 แนวคิดของเซอร์ล (Searle, 1976)

วจนกรรมในความคิดของเซอร์ล หมายถึง การกระทำโดยใช้คำพูด ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมของการกระทำนั้น โดยแต่ละวจนกรรมจะมีเงื่อนไขการเกิดที่แตกต่างกัน

เซอร์ลได้อธิบายถึงเงื่อนไขการเกิดวจนกรรมการสัญญาไว้อย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเงื่อนไขการเกิดวจนกรรมชนิดอื่นว่า การสัญญามีกฎ หรือเงื่อนไขอะไรบ้างมา กำหนด นั่นคือ จะใช้อะไรเป็นหลักในการตัดสินใจว่าถ้อยคำใดๆ โดยเฉพาะถ้อยคำที่มีคำว่า สัญญา ปรากฏแจ่มชัด เป็นวจนกรรมการสัญญา เซอร์ลกล่าวว่า คำว่า " I promise " ในภาษาอังกฤษ ไม่จำเป็นจะต้องแสดงวจนกรรมของการสัญญาเสมอไป คำดังกล่าวอาจใช้เป็นการเน้นย้ำต่อผู้พูดก็ได้ เช่น

(6) " I promise I will do it for you "

เซอร์ลไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำนี้ แต่น่าจะหมายความว่า แม้ว่าจะใช้โครงสร้าง ผู้พูด + กริยาแสดงวจนกรรม (Speech Act Verb) ก็ไม่ได้หมายความว่า ถ้อยคำนั้นจะเป็นวจนกรรมการสัญญาแต่อย่างใด ผู้พูดต้องการเพียงกล่าวเน้นย้ำต่อผู้ฟังว่า ผู้พูดจะกระทำสิ่งที่ผู้ฟังปรารถนาแต่ไม่ได้มีเจตนาสัญญาใดๆ กับผู้ฟัง ฉะนั้นหากในความเป็นจริงผู้พูดไม่ได้ทำตามสิ่งที่พูด และภายหลังผู้ฟังต่อว่าผู้พูด ผู้พูดก็อาจจะตอบว่า " I didn't promise. I just assured you " ดังนั้นตามแนวคิดของเซอร์ล ถ้อยคำที่จะจัดเป็นวจนกรรมการสัญญาได้จะต้องเป็นถ้อยคำที่เป็นไปตามกฎ ไม่ใช่ถ้อยคำที่มีกริยาสื่อวจนกรรม (promise) ปรากฏอยู่ คำว่า กฎ หรือ เงื่อนไขในที่นี้ หมายถึง หลักการที่อธิบายสถานการณ์การใช้ที่เป็นไปตามแบบแผนหรือธรรมเนียมการปฏิบัติ (convention) ของชุมชนภาษานั้นๆ

เงื่อนไข 9 ประการที่เซอร์ล ใช้ตัดสินว่าถ้อยคำใดเป็นวจนกรรมการสัญญามีดังนี้

1) ในสภาวะปกติ ผู้พูดและผู้ฟังสามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง กล่าวคือ ทั้งผู้พูดและผู้ฟังไม่เป็นคนพิการ หรือมีปัญหาในการใช้ภาษา ผู้พูดและผู้ฟังต้องมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ทั้งคู่ต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ ไม่ได้กำลังเล่นเกม หรือเล่นตลก และถ้อยคำที่ใช้จะต้องไม่สื่อความหมายเชิงอุปลักษณ์หรือเสียดสี

2) การกล่าวด้วยแสดงวัจนกรรมการสัญญาของผู้พูดต้องประกอบด้วย ส่วนที่แสดงเจตนาของผู้พูด และส่วนที่เป็นเนื้อหาของการสัญญา เช่น

(7) ประภัสสรกล่าวกับอาจารย์ว่า " ผมสัญญาว่า จะตั้งใจทำงานส่งอาจารย์ครับ "

ถ้อยคำที่เป็นเจตนาของผู้พูด คือ " ผมสัญญาว่า " ส่วน " จะตั้งใจทำงานส่งอาจารย์ " เป็นเนื้อหาของสัญญา หากถ้อยคำใดมีเฉพาะส่วนที่แสดงเจตนาของผู้พูด ก็ไม่ถือว่าเป็นสัญญา เป็นวัจนกรรมการสัญญาโดยสมบูรณ์

3) ในการกล่าวสัญญา ผู้พูดต้องคาดการณ์ว่า ตนจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การสัญญานั้นต้องไม่ใช่การสัญญาในสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว หรือกล่าวสัญญาแทนคนอื่น ซึ่งในกรณีหลังจะเป็นการประกัน ไม่ใช่การสัญญา เช่น

(8) " ผมสัญญาว่า น้องชายผมต้องมาสู่ขอคุณดาวแน่นอนครับ "

การกล่าวเช่นนี้ ไม่จัดเป็นการสัญญา ถึงแม้จะมีการกล่าวถ้อยว่า " ผมสัญญาว่า " เนื่องจาก เนื้อหาของสัญญาไม่ใช่สิ่งที่ผู้พูดจะกระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองในอนาคต การกล่าวสัญญา ผู้พูดจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยตนเอง การกล่าวแทนคนอื่นในตัวอย่างที่ (8) จัดเป็นการประกัน ไม่ใช่การสัญญา

4) ถ้อยคำที่เป็นวัจนกรรมการสัญญา ผู้ฟังต้องการให้ผู้พูดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่สัญญาไว้ และผู้พูดเองก็เชื่อว่า ผู้ฟังปรารถนาให้เกิดการกระทำตามที่ผู้พูดได้สัญญาไว้ นั่นก็หมายความว่า สิ่งที่สัญญาจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกสัญญา เงื่อนไขนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่แยกความแตกต่างระหว่างการสัญญากับการขู่ แม้ผู้พูดจะพูดว่า " ผมสัญญา " แต่ถ้าไม่ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกสัญญา ก็จะไม่ถือว่าเป็นการสัญญา เช่น

(9) ครูพูดกับนักเรียนว่า " ถ้านักเรียนขี้เกียจทำการบ้าน ครูก็จะไม่พาไปทัศนศึกษา "

จากตัวอย่าง ถ้อยคำนี้ไม่ได้แสดงการสัญญา แต่แสดงการขู่ และเนื้อหาที่ไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคุณทนา

5) ในการสัญญาผู้พูดต้องไม่สัญญาในสิ่งที่กระทำเป็นปกติอยู่แล้ว เช่น

(10) อาจารย์สมภพพูดกับนักศึกษาว่า “ ครูสัญญาว่า ชั่วโมงหน้าจะมาสอน ”

คำกล่าวนี้อาจจะไม่ถือเป็นสัญญา ถ้าหากอาจารย์สมภพเข้าสอนหนังสือนักศึกษาเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว

6) ผู้พูดต้องมีความจริงใจที่จะกระทำตามที่ได้สัญญาไว้ เซอร์ลได้กล่าวถึงการสัญญาไว้ 2 ประเภทคือ การสัญญาที่จริงใจ และการสัญญาที่ไม่จริงใจ การสัญญาทั้ง 2 ประเภทนี้ตัดสินได้จากความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามคำสัญญา ถ้าผู้พูดตั้งใจที่จะปฏิบัติตามที่ให้สัญญาไว้ก็แสดงว่าการสัญญานั้นเป็นการสัญญาที่จริงใจ แต่ถ้าผู้พูดไม่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามสัญญาก็ถือได้ว่าสัญญานั้นเป็นสัญญาที่ไม่จริงใจ เช่น

(11) สมศักดิ์พูดกับคนรักว่า “ พรุ่งนี้ผมจะโทรศัพท์ไปหาคุณ ”

เมื่อสมศักดิ์กล่าวถ้อยคำนี้ไปแล้ว สมศักดิ์ต้องมีความจริงใจที่จะทำตามสัญญา ในที่นี้คือในวันรุ่งขึ้นสมศักดิ์ต้องโทรศัพท์ไปหาคนรักตามที่พูด

7) ผู้พูดต้องมีความประสงค์ที่จะให้ถ้อยคำที่ตนให้สัญญา เป็นสัญญาที่มีน้ำหนักกล่าวคือ ผู้พูดมีพันธะที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงตามสัญญา เงื่อนไขข้อนี้ เซอร์ลกล่าวว่าเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้การสัญญาแตกต่างไปจากการสาบาน เช่น

(12) วันชัยกล่าวว่า “ ถ้าผมโกหก ขอให้ฟ้าผ่าตาย ”

ในการกล่าวถ้อยของวันชัย วันชัยไม่มีพันธะใดๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามที่ได้กล่าวไว้ให้สำเร็จลุล่วง นั่นก็คือ วันชัยไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่ต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง (ในที่นี้ คือ การพูดโกหก) เพื่อให้เกิดผล คือ วันชัยต้องตายเพราะถูกฟ้าผ่า ซึ่งสาเหตุที่ฟ้าผ่าก็มาจากการพูดโกหกของวันชัย การกล่าวถ้อยเช่นนี้จัดเป็นการสาบาน ไม่ใช่การสัญญา

8) คำว่า " สัญญา " ต้องเป็นไปตามการใช้ในสังคมภาษานั้นๆ กล่าวคือ เป็นคำที่ใช้แล้ว คนในสังคมยอมรับว่าทำให้เกิดการสัญญา ก็ถือได้ว่าเป็นวัจนกรรมการสัญญา เช่น ในภาษาไทย ผู้พูดกล่าวว่า " ผมสัญญา " ผู้ฟังก็เข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดกำลังสัญญากับผู้ฟัง

9) ในการกล่าวด้วยคำสัญญาของผู้พูด ด้วยคำที่กล่าวต้องเป็นไปตามกฎของแต่ละภาษา เช่น ในภาษาไทย คำว่า " ผม " หมายถึงผู้พูด คำว่า " สัญญา " หมายถึง ให้คำมั่นว่าจะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคตเพื่อผู้ฟัง

จากเงื่อนไขทั้ง 9 ข้อ จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขข้อ 1 เป็นเรื่องของหลักการในการสื่อสารทั่วไป เงื่อนไขข้อ 8 และ 9 เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมแต่ละสังคมและเป็นเงื่อนไขทางอรรถศาสตร์ เพราะฉะนั้นเงื่อนไข 1, 8 และ 9 จึงเป็นเงื่อนไขที่ครอบคลุมวัจนกรรมอื่นๆ ด้วย นอกเหนือจากการสัญญา

ปัญหาของเซอร์ลในการสร้างเงื่อนไขอธิบายหลักเกณฑ์เพื่อตัดสินว่าด้วยคำใดเป็นการสัญญานี้ มีปัญหาคือ การสร้างเงื่อนไขค่อนข้างเยิ่นเย้อ เพื่อความสะดวกมากขึ้น เงื่อนไขที่เซอร์ลใช้ตัดสินด้วยคำแต่ละด้วยคำว่าแสดงวัจนกรรมการสัญญา หรือวัจนกรรมใดๆ จะตัดสินจากเงื่อนไขหรือกฎ 4 ข้อ (Felicity condition (FCs) ซึ่งเกิดจากการรวมเงื่อนไข 9 ข้อ ดังกล่าวข้างต้น)
ดังนี้

1. Propositional content condition (กฎบอกเนื้อความ)
(จากเงื่อนไขข้อ 2 และ 3)
2. Preparatory condition (กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน)
(จากเงื่อนไขข้อ 4 และ 5)
3. Sincerity condition (กฎความจริงใจ)
(จากเงื่อนไขข้อ 6)
4. Essential condition (กฎบอกสาระสำคัญ)
(จากเงื่อนไขข้อ 7)

เซอร์ลเชื่อว่า การแสดงวัจนกรรมแต่ละครั้ง ผู้พูดเกิดการกระทำ 3 ประการ คือ

- 1) การกล่าวถ้อย (utterance act) คือ การเปล่งเสียง คล้ายกับแนวคิดเรื่อง locutionary act ของออสติน
- 2) การนำเสนอข้อความ (propositional act) คือ การแสดงความหมายของคำพูด หรือถ้อยคำที่เปล่งออกมา
- 3) การแสดงเจตนาของผู้พูด (illocutionary act) คือ การแสดงเจตนาในการกล่าวถ้อย ของผู้พูดเมื่อแสดงวัจนกรรมใดๆ

ยกตัวอย่าง เช่น

(13) เมื่อแม่พูดกับลูกชายที่กำลังเพลินกับการเล่นอินเทอร์เน็ตว่า

“ ดึกแล้วนะลูก ”

จากถ้อยคำของแม่ อธิบายได้ว่าในการแสดงวัจนกรรม แม่ได้กล่าวถ้อย โดยเปล่งเสียง ต่างๆ หรือคำต่างๆ ประกอบขึ้นมาเป็นประโยคบอกความหมายให้ลูกรู้ว่า ดึกแล้ว โดยแม่มีเจตนา ในการพูด คือสั่งให้ลูกรีบขึ้นนอนได้แล้ว

เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องวัจนกรรมระหว่างแนวคิดของออสตินกับแนวคิดของเซอร์ล จะเห็นได้ว่าแนวคิดของเซอร์ล ได้ให้ข้อคิดสำคัญต่อการทำความเข้าใจวัจนกรรมมากขึ้น จากในอดีตที่ออสตินศึกษาวัจนกรรมจากการกล่าวถ้อยในพิธีกรรมต่างๆ ทำให้วัจนกรรมตามแนวคิดของ ออสติน คือทุกถ้อยคำที่ก่อให้เกิดการกระทำ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ออสตินเน้นผลที่เกิดจากการกล่าวถ้อย นั่นก็คือ เน้นวัจนผลนั่นเอง ถ้อยคำใดก็ตามที่กล่าวออกไปแล้ว ก่อให้เกิดวัจนผล ก็ถือว่าการกล่าวถ้อยนั้นเป็นวัจนกรรม และเนื่องจากออสตินศึกษาวัจนกรรมจากพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งมีวิธีการกล่าวถ้อยที่สื่อเจตนาแบบตายตัว ไม่จำเป็นต้องอาศัยการตีความจากผู้ฟังก็สามารถเข้าใจได้ว่าการกล่าวถ้อยนั้นสื่อเจตนาอะไร ด้วยเหตุนี้ ออสตินจึงเชื่อว่า การกล่าวถ้อยและการแสดงเจตนาของผู้พูดในการกล่าวถ้อยแยกออกจากกันได้ ประเด็นนี้แตกต่างจากแนวคิดของเซอร์ล เพราะเซอร์ลไม่ได้ให้ความสำคัญที่วัจนผลเหมือนออสติน แต่ให้ความสำคัญกับเจตนาในการ

กล่าวถ้อย ซึ่งต้องอาศัยการตีความจากผู้ฟัง เซอร์ลเชื่อว่า การกล่าวถ้อยและการแสดงเจตนาของผู้พูดไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทุกครั้งที่มีการกล่าวถ้อย จะต้องมีการแสดงเจตนาของผู้พูดแฝงอยู่ในการกล่าวถ้อยเสมอไป ด้วยเหตุนี้เซอร์ลจึงศึกษาวัจนกรรมจากคำพูดที่ใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน เพราะคำพูดต่างๆ ไปในชีวิตประจำวันก็แสดงวัจนกรรม คือการกระทำโดยใช้คำพูดเพื่อแสดงเจตนาได้

อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องวัจนกรรมของเซอร์ล ส่วนหนึ่งก็พัฒนามาจากแนวคิดของออสติน เช่น แนวคิดเรื่องวัจนกรรมอ้อม (Indirect speech act) เซอร์ลก็พัฒนามาจากแนวคิดของออสตินเรื่อง primary performative สำหรับแนวคิดเรื่องถ้อยคำที่สื่อวัจนกรรมอ้อมนี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเซอร์ล เพราะเป็นเรื่องที่น่าคิดว่าเป็นไปได้อย่างไรที่ผู้ฟังสามารถเข้าใจผู้พูดว่าพูดอะไร โดยที่ผู้พูดพูดอย่างหนึ่งแต่หมายความอีกอย่างหนึ่ง และจากข้อมูลของผู้วิจัยเองก็พบว่ามีลักษณะการใช้ภาษาในการแนะนำส่วนใหญ่นั้นก็มีลักษณะเป็นวัจนกรรมอ้อม

เซอร์ล ได้แบ่งวัจนกรรมออกเป็น 5 ประเภทได้แก่

1. **Representatives** คือ วัจนกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่อง การบอกข้อเท็จจริง นำเสนอเนื้อความ การยกตัวอย่าง การสรุป เป็นต้น
2. **Directives** คือ วัจนกรรมที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การถาม การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ เป็นต้น
3. **Commissives** คือ วัจนกรรมที่ผู้พูดสื่อกับผู้ฟังว่าจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในอนาคต เช่น การสัญญา การขู เป็นต้น
4. **Expressives** คือ วัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะหรือความจริงใจต่อผู้ฟัง เช่น เสียใจ ดีใจ ขอขอบคุณ เป็นต้น
5. **Declaratives** คือวัจนกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง เช่น การประกาศสงคราม การไล่คนงานออก เป็นต้น

หากพิจารณาประเภทของวัจนกรรมที่เซอร์ลแบ่งออกเป็น 5 ชนิดข้างต้น จะเห็นได้ว่า ถ้อยคำบางถ้อยคำจัดให้อยู่ในวัจนกรรมประเภทเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ถ้อยคำนั้นก็ จะแสดงเจตนาต่างกัน เช่น จากตัวอย่างแบบฝึกหัดเรื่องวัจนกรรมของเมย์ (Mey, 1993: 127)

(14) " Sit down "

(15) " Please sit down "

(16) " Please have a drink "

(17) " Please have a nice vacation "

(18) " Please be good to me "

((18) แปลจากถ้อยคำกล่าวทักทายของภาษาญี่ปุ่น : doozo yoroshiku)

ถ้อยคำ (14) – (15) ถึงแม้จะมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกัน คือ มีกริยาหลักของประโยคเหมือนกัน และทั้งสองประโยคสามารถเขียนขึ้นต้นประโยคด้วยกริยาวลี Sit down ได้ (คำว่า please สามารถวางไว้หลังกริยาวลี Sit down เป็น Sit down please.) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าถ้อยคำเหล่านี้จะจัดให้อยู่ในวัจนกรรมประเภทเดียวกัน เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า (14), (15) และ (16) จัดเป็นวัจนกรรมประเภทเดียวกัน คือ Directives และเมื่อพิจารณาละเอียดลงไปก็ จะพบว่า ถ้อยคำดังกล่าวก็ยังแสดงเจตนาต่างกัน ถ้อยคำที่ (14) แสดงเจตนาสั่ง ถ้อยคำ (15) แสดงเจตนาขอร้อง หรืออนุญาตก็ได้ และถ้อยคำที่ (16) อาจจะแสดงเจตนาเชิญชวน หรืออนุญาต ก็ได้เช่นกัน ส่วนถ้อยคำที่ (17) และ (18) จัดอยู่ในวัจนกรรมประเภท Expressives เหมือนกัน ซึ่งเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะหรือความจริงใจต่อผู้ฟัง แต่แสดงเจตนาต่างกัน ถ้อยคำที่ (17) ผู้พูดต้องการแสดงเจตนาอวยพรผู้ฟัง และถ้อยคำที่ (18) แสดงเจตนาทักทาย

2.1.3 แนวคิดของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978)

บราวน์และเลวินสัน มองวัจนกรรมสัมพันธ์กับเรื่องความสุภาพ โดยเชื่อว่า การแสดงวัจนกรรมบางวัจนกรรมทำให้เกิดการคุกคามหน้า ไม่เว้นแม้แต่วัจนกรรมการชมหรือการพูดเรื่องดี ๆ เกี่ยวกับตัวเอง เมื่อกระทำวัจนกรรมนั้นเท่ากับเป็นการคุกคามหน้า บราวน์และเลวินสันได้เสนอแนวคิดเรื่อง หน้า ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ทุกคนต้องมี หน้า อาจหมายถึง ศักดิ์ศรี คุณค่า และภาพลักษณ์ของตนที่ไม่อยากให้อีกกระทบกระเทือนจากผู้อื่นเมื่อต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กัน บราวน์และเลวินสันกล่าวว่า ทุกคนมีหน้าอยู่ 2 ด้าน คือ หน้าด้านบวก (Positive face) หมายถึง หน้าที่เป็นความปรารถนาให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ชื่นชมของคนในสังคม หน้าด้านลบ

(Negative face) หมายถึง หน้าที่ปรารถนาความเป็นอิสระ ไม่ต้องการให้คนมารบกวนในความเป็นปัจเจกบุคคล หน้าที่ทั้งสองด้านนี้อาจถูกคุกคามหรือถูกรบกวนกระเทือนได้จากการกระทำที่คุกคามหน้า (Face Threatening Acts) เมื่อกระทำวัจนกรรมบางวัจนกรรมขณะต้องติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การถูกคุกคามหน้านั้นถือเป็นเรื่องที่ไม่สุภาพตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน

บราวน์และเลวินสันได้แบ่งวัจนกรรมที่สัมพันธ์กับการคุกคามหน้าของผู้พูดและผู้ฟังออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง (Threatening to H's Negative Face)

เช่น วัจนกรรมการสั่ง การเตือน การขู่ การแนะนำ เป็นต้น

ยกตัวอย่าง เช่น บัญชาพูดกับอนุชาซึ่งเป็นเพื่อนกัน ว่า

(19) " ไปส่งผมที่บ้านเดี๋ยวนี้เลย "

การกล่าวถ้อยเช่นนี้ ตามทฤษฎีของบราวน์และเลวินสัน จัดเป็นการพูดคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง ซึ่งหมายถึง หน้าที่ปรารถนาความเป็นอิสระ ไม่ต้องการให้คนมารบกวนในความเป็นปัจเจกบุคคล การพูดของบัญชาในตัวอย่างที่ (19) ก่อให้เกิดการรบกวนความเป็นปัจเจกบุคคลของอนุชา ทำให้อนุชารู้สึกลำบากใจที่จะต้องปฏิเสธ หรือต้องปฏิบัติตามความต้องการของบัญชา ดังนั้น การกล่าวถ้อยเช่นนี้ จึงจัดเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง

2. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง (Threatening to H's Positive Face)

เช่น วัจนกรรมการบ่น การวิพากษ์วิจารณ์ การไม่เห็นด้วย เป็นต้น

ยกตัวอย่าง เช่น ครูพูดกับนักเรียนว่า

(20) " ครูไม่เข้าใจเลย ทำไมพวกเธอถึงซี้เกียจทำการบ้านกันนัก "

การกล่าวถ้อยเช่นนี้สัมพันธ์กับการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เนื่องจากการบ่นของครูทำให้ผู้ฟังซึ่งเป็นนักเรียนรู้สึกเสียหน้า ซึ่งอาจจะเป็นภาพลักษณ์ของตน การพูดของครูทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าตนอาจจะกำลังสูญเสียการเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนในสังคม นั่นก็หมายความว่าผู้ฟังกำลังถูกคุกคามหน้าด้านบวกนั่นเอง

3. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด (Threatening to S's Negative Face)

เช่น วิจารณ์กรรมการตอบรับต่างๆ การตอบรับความช่วยเหลือ เป็นต้น

ยกตัวอย่าง เช่น ขวัญใจติดธุระด่วนไม่สามารถเข้าประชุมที่บริษัทได้ ขวัญใจจึงขอร้องให้นภาเข้าประชุมแทน นภาจึงพูดว่า

(21) “ เดี่ยวดิฉันจะเป็นธุระให้ก็แล้วกัน ”

การพูดตอบรับความช่วยเหลือ เป็นการกระทำที่สัมพันธ์กับการคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูดเอง เมื่อผู้พูดต้องพูดตอบรับความช่วยเหลือของบุคคลอื่น เท่ากับว่าผู้พูดกำลังสูญเสียความเป็นปัจเจกบุคคล และกำลังถูกรบกวนให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบุคคลอื่น จากตัวอย่างที่ (21) นภาต้องเข้าประชุมแทนขวัญใจ แสดงให้เห็นว่า นภากำลังสูญเสียความเป็นปัจเจกบุคคล และกำลังถูกรบกวนให้เข้าประชุมแทนขวัญใจ ดังนั้น การพูดตอบรับความช่วยเหลือจึงเป็นการกระทำที่สัมพันธ์กับการคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด

4. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด (Threatening to S's Positive Face)

เช่น วิจารณ์กรรมการขอโทษ การยอมรับผิด การสารภาพผิด เป็นต้น

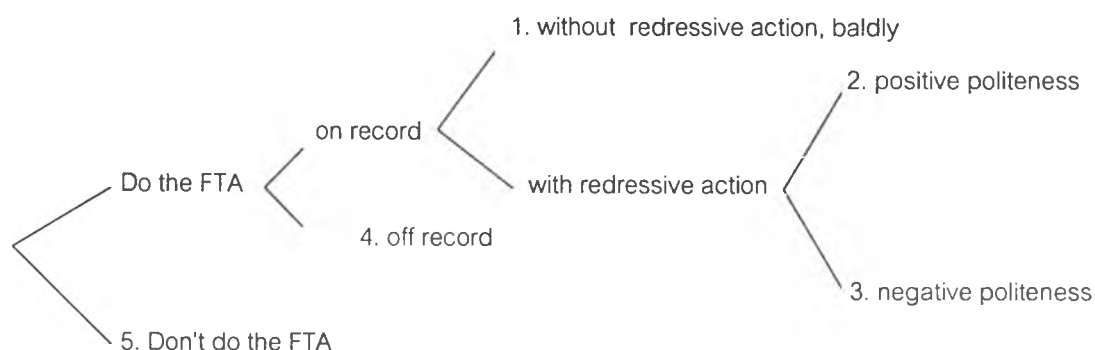
ยกตัวอย่าง เช่น สูดายืมปากกาของเพื่อนแล้วทำหาย เมื่อเจอเพื่อน สูดาก็พูดว่า

(22) “ ขอโทษนะฉันทำปากกาของเธอหาย แล้วฉันจะซื้อให้ใหม่ ”

ในการกล่าวถ้อยคำนี้สัมพันธ์กับการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูดเอง ซึ่งเป็นด้านที่เป็นความปรารถนาให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ชื่นชอบของคนในสังคม เมื่อต้องกล่าวขอโทษผู้ฟัง เท่ากับว่าผู้พูดกำลังสูญเสียภาพลักษณ์หรือศักดิ์ศรีของตน

เนื่องจากบราวน์และเลวินสัน เชื่อว่าในการสนทนากันตามปกติ อาจทำให้เกิดการกระทำที่เรียกว่า การคุกคามหน้า (Face Threatening Acts) ได้ไม่มากนักเลย ถ้าจะไม่ให้มีการคุกคามหน้า ก็ไม่จำเป็นต้องมีการพูดหรือสื่อสารใดๆ ฉะนั้นเมื่อจำเป็นต้องสื่อสารกัน ผู้พูดและผู้ฟังจึงต้องเลือกใช้กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในระดับต่างๆ เพื่อรักษาหน้าซึ่งกันและกัน

ความสุภาพตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน คือกลวิธีการเลือกใช้ภาษาเพื่อลดการคุกคามหน้า เนื่องจากในการสนทนามีการกระทำที่เรียกว่าการคุกคามหน้า การหลีกเลี่ยงอัตราการคุกคามหน้าที่เกิดจาก FTAs คือ การที่ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมโดยคำนึงถึง R (Ranking of Imposition), D (Social Distance) และ P (Relative Power)

แผนภูมิแสดงการเลือกกลวิธีการรักษาหน้าของบราวน์และเลวินสัน (1978)

บราวน์และเลวินสัน ได้เสนอกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพโดยจัดทำเป็นแผนภูมิแสดงการเลือกใช้ภาษาสุภาพในการรักษาหน้า มีประมาณการเสี่ยงในการเสียหน้าจากน้อยไปหามาก ถ้าผู้พูดคิดว่า การพูดของตนจะก่อให้เกิดการเสียหน้ามากที่สุดก็จะเลือกกลวิธีที่เรียกว่า off record ซึ่งเป็นกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดไม่ตรงประเด็น ให้ผู้ฟังตีความเอาเอง แต่ถ้าคาดว่าคำพูดของตนจะทำให้ผู้ฟังเสียหน้าน้อยก็อาจจะเลือกกลวิธีที่เรียกว่า Positive Politeness ซึ่งเป็นกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดตรงประเด็นแต่มีการตกแต่งคำพูดให้ฟังดูสุภาพ เป็นต้น นอกจากนี้บราวน์และเลวินสัน ได้เสนอกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพ Positive politeness ไว้ 15 วิธี และ Negative politeness ไว้ 10 วิธี ในที่นี้จะขอยกตัวอย่าง Positive politeness เพียงตัวอย่างเดียว ได้แก่ Seek agreement ประเภท Repetition จากหนังสือของ Brown and Levinson ได้แก่

A : I had a flat tyre on the way home.

B : Oh God, a flat tyre.

จากตัวอย่าง จะเห็นว่า B ใช้กลวิธีการกล่าวซ้ำเพื่อแสดง agreement

2.2 การแยกวจนกรรมการให้คำแนะนำออกจากวจนกรรมการสั่ง และการขอร้อง

ในลำดับแรกของส่วนนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึง การให้คำแนะนำ ที่มีผู้กล่าวไว้ในทฤษฎีต่างๆ ก่อนจะแสดงให้เห็นว่าการให้คำแนะนำแตกต่างจากการสั่ง และการขอร้องอย่างไร

เซอร์ล (Searle, 1969) ได้จัดให้การให้คำแนะนำเป็นหนึ่งในวจนกรรม 5 ชนิด คือ

1. Representatives คือ วจนกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่อง การสรุป เป็นต้น
2. Directives คือ วจนกรรมที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การถาม การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ เป็นต้น
3. Comissives คือ วจนกรรมที่ผู้พูดสื่อกับผู้ฟังว่าจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในอนาคต เช่น การสัญญา การขู เป็นต้น
4. Expressives คือ วจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะหรือความจริงใจต่อผู้ฟัง เช่น เสียใจ ดีใจ ขอขอบคุณ เป็นต้น
5. Declaretives คือ วจนกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง เช่น การประกาศสงคราม การไล่คนงานออก เป็นต้น

ในวจนกรรม 5 ชนิด เซอร์ลได้จัดให้การให้คำแนะนำจัดอยู่ในวจนกรรมประเภท Directives ซึ่งเป็นวจนกรรมที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การที่ให้คำแนะนำจัดอยู่ในกลุ่มวจนกรรมเดียวกันกับการถาม การสั่ง และการขอร้อง อาจทำให้เข้าใจว่ามีลักษณะเหมือนกัน แต่ที่จริงแล้วมีความต่างกันพอสมควร การที่จะตัดสินว่า ถ้อยคำใดๆของผู้พูดแสดงเจตนาหรือวจนกรรมใด เซอร์ล กล่าวว่า ตัดสินได้จากเงื่อนไข 4 ข้อ คือ

1. Propositional content condition (กฎบอกเนื้อความ)
2. Preparatory condition (กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน)
3. Sincerity condition (กฎความจริงใจ)
4. Essential condition (กฎบอกสาระสำคัญ)

ดังนั้น ในการพิจารณาว่าถ้อยคำใดแสดงวัจนกรรมกรให้คำแนะนำ การขอร้อง และการสั่ง ผู้วิจัยจะพิจารณาจาก เงื่อนไข 4 ข้อดังกล่าว ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะขอเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างวัจนกรรมกรแนะนำ วัจนกรรมกรขอร้อง และวัจนกรรมกรสั่ง จากทฤษฎีของ เซอร์ล (Searle, 1969) ดังนี้

(1) การแนะนำ

1. กฎบอกเนื้อความ : เป็นการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของผู้ฟัง
2. กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน : 1. ผู้พูดมีเหตุผลบางประการที่เชื่อว่าการกระทำนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง
2. ไม่มีอะไรบอกอย่างชัดเจนทั้งต่อผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้ฟังจะกระทำสิ่งนั้นอยู่เองเป็นปรกติ
3. กฎความจริงใจ : ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นจะก่อประโยชน์แก่ผู้ฟัง
4. กฎอรรถาธิบาย : ถือว่าผลของการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ฟังสนใจที่สุด

(2) การขอร้อง

1. กฎบอกเนื้อความ : เป็นการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของผู้ฟัง
2. กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน : 1. ผู้ฟังสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ และผู้พูดก็เชื่อว่าผู้ฟังทำได้
2. ไม่มีอะไรบอกอย่างชัดเจนทั้งต่อผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้ฟังจะกระทำสิ่งนั้นอยู่เองเป็นปรกติ
3. กฎความจริงใจ : ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น
4. กฎอรรถาธิบาย : ถือเป็นความพยายามที่ให้ผู้ฟังทำสิ่งนั้น

(3) การสั่ง

1. กฎบอกเนื้อความ : เป็นการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของผู้ฟัง
2. กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน : 1. ผู้ฟังสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ และผู้พูดก็เชื่อว่าผู้ฟังทำได้
2. ไม่มีอะไรบอกอย่างชัดเจนทั้งต่อผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้ฟังจะกระทำสิ่งนั้นอยู่เองเป็นปรกติ
3. กฎความจริงใจ : ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้นอย่างที่สุด
4. กฎอรรถาธิบาย : ถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ให้ผู้ฟังต้องทำสิ่งนั้น

เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของวัจนกรรมการขอร้องและวัจนกรรมการให้คำแนะนำ เซอร์ล (1969) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การที่เราให้คำแนะนำใครสักคนไม่ได้เป็นการพยายามให้คนนั้นกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งในความหมายเดียวกันกับการขอร้อง แต่การให้คำแนะนำเป็นการกำลังบอกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับคนคนนั้น

จากสิ่งที่เซอร์ลได้กล่าวเพิ่มเติมนอกเหนือจากนิยามที่แสดงโดยเงื่อนไข 4 ข้อดังกล่าว แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การให้คำแนะนำนั้นผู้พูดมุ่งความสนใจที่ประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับเป็นหลัก และผู้พูดเชื่อว่าประโยชน์นั้นน่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ฟังสนใจที่สุด ด้วยเหตุนี้ทำให้วัจนกรรมการให้คำแนะนำ การขอร้อง และการสั่ง ต่างกันที่กฎข้อที่ 2, 3 และ 4 คือ กฎบอกปัจจัยพื้นฐาน กฎความจริงใจ และกฎบอกสาระสำคัญ

แนวคิดเรื่องวัจนกรรมการให้คำแนะนำที่น่าสนใจอีกแนวคิดหนึ่ง คือแนวคิดของ บราวน์ และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) ที่นำแนวคิดเรื่องวัจนกรรมไปสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความสุภาพ ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้แนวคิดเรื่องวัจนกรรมของ บราวน์และเลวินสัน แตกต่างจากแนวคิดเรื่องวัจนกรรมของออสติน และ เซอร์ล กล่าวคือ บราวน์และเลวินสัน เชื่อว่า การแสดงวัจนกรรมบางวัจนกรรมทำให้เกิดการคุกคามหน้า ไม่เว้นแม้แต่วัจนกรรมการชมหรือการพูดเรื่องดี ๆ เกี่ยวกับตัวเอง เมื่อกระทำวัจนกรรมนั้นจะเท่ากับเป็นการคุกคามหน้า ทั้งนี้เพราะบราวน์และเลวินสันเชื่อว่าทุกคนมีหน้าที่ซึ่งอาจถูกคุกคามจากการกระทำที่ข่มขู่หน้า (Face Threatening Acts(FTAs)) ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่บราวน์และเลวินสันจะบอกว่า วัจนกรรมการให้คำแนะนำก็เป็นวัจนกรรมหนึ่งที่เกิดการคุกคามหน้า เหมือนวัจนกรรมอื่นๆ ที่บราวน์และเลวินสันได้แสดงไว้ บราวน์และเลวินสัน (1987) แบ่งวัจนกรรมที่สัมพันธ์กับการคุกคามหน้าของผู้พูดและผู้ฟังออกเป็น 4 กลุ่ม ดังจะยกมาแสดงอีกครั้ง พอสังเขป ดังนี้

1. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง เช่น วัจนกรรมการสั่ง การเตือน การขู่ การแนะนำ เป็นต้น
2. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง เช่น วัจนกรรมการบ่น การวิพากษ์วิจารณ์ การไม่เห็นด้วย เป็นต้น
3. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด เช่น วัจนกรรมการตอบรับต่างๆ การตอบรับความช่วยเหลือ เป็นต้น
4. กลุ่มที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด เช่น วัจนกรรมการขอโทษ การยอมรับผิด การสารภาพผิด เป็นต้น

จากการแบ่งกลุ่มของวัจนกรรมที่สัมพันธ์กับการคุกคามหน้าข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในทฤษฎีของ บราวน์และเลวินสัน(Brown and Levinson, 1978 : 66) การให้คำแนะนำเป็น วัจนกรรมที่เมื่อกระทำไปแล้วจะไปคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง เพราะการให้คำแนะนำเป็นการ กระทำที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือละเว้นจากการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความ คิดเห็นของผู้พูด (put some pressure on H to do (or refrain from doing) the act, Brown and Levinson, 1978 : 65) แต่หน้าด้านลบเป็นหน้าที่ปรารถนาความเป็นอิสระไม่ต้องการให้คน มารบกวนความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการพูดแนะนำคู่สนทนาให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงเป็น วัจนกรรมที่ผู้พูดกระทำไปแล้วอาจทำให้ผู้ฟังเสียหน้าได้ การที่บราวน์และเลวินสันมองวัจนกรรม สัมพันธ์กับเรื่องความสุภาพนี้ ทำให้มีมุมมองใหม่ๆ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัจนกรรม กว้างขวางขึ้น

บราวน์และเลวินสันได้แยกวัจนกรรมการให้คำแนะนำออกจากวัจนกรรมการสั่งและ การขอร้อง ดังนี้

การสั่งและการขอร้อง : เป็นสิ่งที่ผู้พูดชี้ให้เห็นว่า ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำหรือละเว้น จากการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

การให้คำแนะนำ : เป็นสิ่งที่ผู้พูดชี้ให้เห็นว่า ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังควรกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าเกณฑ์ที่บราวน์และเลวินสันใช้ในการแยกวัจนกรรมการให้คำแนะนำออกจาก วัจนกรรมการสั่งและการขอร้องคือ ความจำเป็นในการกระทำ ถ้าสิ่งนั้นมีความจำเป็นมาก เป็นสิ่ง ที่ต้องกระทำในความคิดของผู้พูด ถ้อยคำนั้นก็จะเป็นวัจนกรรมการสั่งและการขอร้อง แต่ถ้าหาก ว่าในความคิดของผู้พูด สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ถ้อยคำนั้นก็จะเป็นวัจนกรรมการให้คำแนะนำ จะเห็นได้ว่าในทฤษฎีของบราวน์และเลวินสันไม่ได้มองวัจนกรรมการให้คำแนะนำว่าเป็น วัจนกรรมที่ก่อประโยชน์ให้แก่ผู้ฟังเหมือนทฤษฎีของเซอร์ล

ในความเห็นของผู้วิจัย ประเด็นสำคัญที่ทำให้วัจนกรรมการให้คำแนะนำต่างจาก วัจนกรรมการสั่งและการขอร้องคือ เรื่องความปรารถนาดีของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟัง เมื่อเราจะแนะนำ ใครเรามีความปรารถนาดีที่จะให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์ ในขณะที่การสั่งและการขอร้องความ ปรารถนาดีไม่ใช่นัยสำคัญ ผู้พูดอาจมีความปรารถนาดีต่อผู้ฟังหรือไม่ก็ได้ และถ้าหากมองในแง่ ของประโยชน์เมื่อผู้ฟังมีการทำวัจนกรรม ทั้งผู้พูดและผู้ฟังก็มีสิทธิ์ได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ในขณะที่การให้คำแนะนำ ผู้ฟังเท่านั้นที่เป็นฝ่ายได้รับประโยชน์

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำ

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยพบว่า ในเมืองไทยยังไม่มีการศึกษาเรื่องการให้คำแนะนำโดยตรง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า ในต่างประเทศมีงานวิจัยอยู่เรื่องหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำ แต่เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นในประเด็นเรื่อง ความสุภาพ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีแนวความคิดที่ค่อนข้างตรงกันข้ามกับแนวคิดเรื่อง ความสุภาพ ของบราวน์และเลวินสัน งานวิจัยที่จะกล่าวถึงนี้เป็นงานวิจัยของ เฮอรัันเดซ-ฟลอเรส (Hernández-Flores, 1999) นักวิจัยผู้นี้ได้ศึกษาการใช้ภาษาสุภาพในการให้คำแนะนำในภาษาถิ่นสเปน นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนวคิดเรื่อง หน้า ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978) จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่องหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบของบราวน์และเลวินสัน อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ใช้ภาษาถิ่นสเปนได้ไม่ดี หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะกล่าวว่า แนวคิดเรื่องหน้าของบราวน์และเลวินสันไม่สอดคล้องกับปรากฏการณ์การให้คำแนะนำในภาษาถิ่นสเปน เฮอรัันเดซ-ฟลอเรส ต้องการแสดงให้เห็นว่าแนวคิดเรื่อง หน้า ที่บราวน์และเลวินสันพยายามเสนอให้เป็นหลักการสากลคู่กับทฤษฎีความสุภาพนั้น แท้ที่จริงแล้ว ความสุภาพเป็นเรื่องที่แปรตามวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกันแนวคิดเรื่อง หน้าด้านบวกและหน้าด้านลบก็เป็นเรื่องที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรมด้วย

เพื่อให้สามารถอธิบายเรื่องความสุภาพและวัจนกรรมการให้คำแนะนำในภาษาถิ่นสเปน เป็นไปอย่างราบรื่นและสอดคล้องกับคำอธิบายทางวัฒนธรรมสเปน เฮอรัันเดซ-ฟลอเรส ได้นำมโนทัศน์เรื่อง autonomy และ affiliation ซึ่งเป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยา แนวคิดนี้ เฮอรัันเดซ-ฟลอเรส ได้นำมาจากงานวิจัยของ บราโว (Bravo, 1996 : อ้างใน Hernández-Flores, 1999) แนวคิดเรื่อง autonomy และ affiliation นี้มีความเกี่ยวพันบางประการกับมโนทัศน์เรื่องหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบของบราวน์และเลวินสัน แต่ไม่เหมือนกันทีเดียว บราวน์และเลวินสันเสนอ แนวคิดเรื่องหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบเพื่อให้เป็นหลักการสากลคู่กับทฤษฎีเรื่องความสุภาพ ในขณะที่ เฮอรัันเดซ-ฟลอเรส เสนอแนวคิดเรื่อง autonomy และ affiliation เป็นเพียงการตีความทางวัฒนธรรมเพื่ออธิบายพฤติกรรมทางสังคมเฉพาะกลุ่ม ไม่ได้มุ่งให้เป็นสากลลักษณะ

มโนทัศน์ เรื่อง autonomy และ affiliation เป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหน้า และความต้องการของมนุษย์ (Human Requirements) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

autonomy เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลที่ปรารถนาที่จะได้รับการมองว่าไม่ใช่บุคคลแปลกแยก ปัจเจกบุคคลนั้นจึงต้องสำนึกในคุณภาพด้านบวก เพื่อเติมเต็มความปรารถนาที่ บุคคลนั้นต้องแสดงพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับได้ของสังคม เนื้อหาหลักของ autonomy คือ self-affirmation ซึ่งเป็นความปรารถนาที่จะได้รับการมองจากคนอื่นเช่นคนที่พร้อมด้วยคุณภาพทางสังคมที่ดี

affiliation เนื้อหาหลักก็คือ confianza กล่าวอย่างเข้าใจง่ายๆ ก็คือ " ความสนิทสนมคุ้นเคย " นั่นเอง

ในสังคมสเปนปัจจัยเรื่องความสนิทสนมคุ้นเคยมีความสำคัญมากในการสื่อสาร คนที่มี confianza คือคนที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มให้พูดหรือกระทำการใดๆ ได้อย่างเปิดเผย และเป็นที่ยอมรับ ในขณะที่คนไม่สนิท (no confianza) ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างบุคคลมีความห่างมาก คนคนนั้นก็ได้รับการปฏิบัติห่างออกไปในกลุ่มเพื่อนหรือญาติสนิท

การศึกษารายการให้คำแนะนำในภาษาไทยของผู้วิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะการแสดงการให้คำแนะนำในภาษาไทย ไม่ได้มุ่งอธิบายเรื่อง ความสุภาพ ผลการวิจัยที่ได้จะทำให้ทราบว่า การพูดให้คำแนะนำในภาษาไทยนั้นเป็นแบบใด และมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการใช้ภาษาในการให้คำแนะนำ

